

Mimarlık Öğrencilerinin Bilgi Arama Süreçlerine İlişkin Tutumları

Architecture Students Attitudes Toward Information Search Process

Fatma BAYSEN* ve Ayten Özsavaş AKÇAY**

Öz

Araştırmanın amacı, mimarlık öğrencilerinin "Bilgi Arama Süreçleri-BAS"ne ilişkin tutumlarını ortaya çıkarmaktır. Araştırmanın örneklemini Yakın Doğu Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü lisans programında öğrenim gören Türk öğrencileri (n=291) oluşturmaktadır. Araştırmada öğrencilerin BAS'a ilişkin tutumlarını ortaya çıkarmak için "Bilgi Arama Süreçlerine İlişkin Tutum Ölçeği-BASTÖ" kullanılmıştır. Araştırmada verilerin analizinde frekans ve yüzde hesapları yapılmış, Kolmogorov-Smirnov, Mann Whitney U ve Kruskal Wallis testleri uygulanmıştır. Verilerin analizi sonucunda, sınıf düzeyi ve yaşın BAS'a ilişkin tutumları anlamlı düzeyde değiştirmedeği tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre tutumlarının anlamlı ölçüde daha olumlu olduğu bulunmuştur. BAS veya bilgi erişim ile ilgili daha önce eğitim alan öğrencilerin, eğitim almayan öğrencilere göre daha yüksek tutum ortalamasına sahip oldukları tespit edilmesine rağmen, iki grup arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu çalışmanın en dikkat çekici bulgusu, mimarlık öğrencilerinin BAS'a ilişkin tutumlarının "orta" düzeyde olduğunun saptanmasıdır. Bu bulgu, mimarlık öğrencilerinin etkili, verimli ve başarılı bir bilgi arama süreci gerçekleştirebilecek yüksek düzeyde olumlu tutuma sahip olmadıklarını göstermektedir. Dolayısıyla, mimarlık öğrencilerinin bilgi arama süreci, bilimsel araştırma, bilgi erişim, bilimsel yazı yazma gibi derslerle daha fazla desteklenmesi önemlidir.

Anahtar sözcükler: Bilgi arama süreci, tutum, mimarlık, lisans öğrencileri.

Abstract

The aim of the study is to reveal architecture students' attitudes toward Information Search Process (ISP). The sample is constituted by Turkish undergraduate students of department of architecture at faculty of architecture (n= 291) at Near East University. To reveal the attitudes toward ISP an attitude test of ISP, Attitude Scale for ISP (ASISP), was utilized. Data analyzed through frequencies, percentages, and Kolmogorov-Smirnov, Mann-Whitney U, and Kruskal-Wallis tests. Analyses showed that, change in independent variables grade and age do not make significant change at attitudes toward ISP. Girls were found to have significantly more positive

* Yrd. Doç. Dr., Yakın Doğu Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, fatma.baysen@neu.edu.tr

** Dr., Yakın Doğu Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, ayten.akcay@neu.edu.tr

attitudes toward ISP than boys. Those students who already took courses regarding ISP or information access have more positive attitude mean than those who did not, but the difference is not significant. The most remarkable finding for the present study is, the architecture students' attitude level toward ISP is "intermediate". This finding showed that the architecture students have not distinctive attitudes to carry efficient, fruitful, and successful ISP. Thus, it is important to give support to architecture students by courses of ISP, research methods, information retrieval, and scientific writing.

Keywords: Information search process, attitude, architecture, undergraduate students.

Giriş

Bu çalışmanın dayandığı "Bilgi Arama Süreçleri-BAS" ile ilgili ulusal ve uluslararası literatür incelendiğinde konunun ağırlıklı olarak kütüphanecilik ve enformasyon bilimi alanında ele alındığı görülmektedir (Burdick, 1995; Cheng, 2004; Çakmak, 2016; Çakmak ve Baysen, 2013; Hyldegård, 2006; Isbell ve Kammerlocher, 1998; Kracker, 2002; Kuhlthau, 1983, 1991, 1996; Peterson, 2008). Bilgi arama sürecinin, kütüphanecilik ve enformasyon bilimi alanındaki araştırmacılar tarafından farklı yönlerine dikkat çekilerek tanımlandığı görülmektedir. Çakmak (2016), bilgi arama sürecinin araştırmacılar tarafından duygularla, düşüncelerle ve davranışlarla ilişkisi (Kuhlthau, 1983, 1996); amaçlı bir eylem olduğu (Peterson, 2008); bilgi gereksinimi, problem çözme, karar verme (Hyldegård, 2006; Rouse ve Rouse, 1984) ve öğrenme süreci ile ilişkisi (Fainburg, 2009; Kuhlthau, 1983, 1996; Limberg, 1997) açılarından ele alınarak ve bilgi arama sürecinin farklı yönlerine dikkat çekilerek tanımlandığını belirtmiştir. Çakmak (1996, s. 57-58), literatürdeki bu tanımlardan yola çıkarak bilgi arama sürecine şöyle kapsayıcı bir tanım getirmiştir, "soruna ilişkin var olan bilginin yetersiz olması durumunda, gereksinim duyulan bilgiyi elde etmek için yürütülen, karar verme ve problem çözme gibi bilişsel süreçlerin yanı sıra, bireyin duyguları gibi içsel süreçlerinin ve davranışlarının da etkili olduğu, tekrar eden aktivitelerden ve aşamalardan oluşan bir kişisel inşa etme sürecidir". Tanım incelendiğinde bilgi arama sürecinin, kişiye özgü içsel özelliklerinden etkilendiği, basit olmayan, tam aksi oldukça karmaşık iş ve işlemlerden oluşan tekrarlayan bir süreç olduğu görülmektedir.

Günümüzde öğrencilerden, bilgi arama süreçleri boyunca bilgi gereksinimlerinin farkında olmaları, bu gereksinimlerine ilişkin bilgiyi nereden nasıl elde edeceklerini, elde ettikleri bilgiyi nasıl kullanacaklarını, bu bilgiyi üst düzeyde değerlendirip sentezleyerek katma değer yaratacak şekilde toplum yararına nasıl dönüştüreceklerini bilmeleri, yaratıcı, akılcı, bilimsel ve evrensel değerleri özümsemiş bireyler olmaları beklenmektedir (Baysen, Çakmak ve Baysen, 2017; Büyüköztürk, 1999; Saracaloğlu, Varol ve Ercan, 2005; Yaşar, 2014). Öğrencilerin çağın gerektirdiği şekilde bilimsel araştırma bilgi ve becerilerine sahip bireyler olarak yetiştirilmelerinde başta üniversiteler olmak üzere eğitim kurumlarına önemli görevler düşmektedir (Baysen vd., 2017; Saracaloğlu, 2008; Yaşar, 2014).

Eğitim genel olarak, "istendik davranış değiştirme ya da oluşturma" süreci olarak tanımlanmaktadır (Senemoğlu, 2013, s. 92). Büyüköztürk (1999), eğitim sisteminin temel amacının bilgiyi üreten, ürettiğini paylaşan, araştırmacı, bilimsel tutum ve davranışlara sahip bireylerin yetiştirilmesi ve bireylere araştırma kültürünün kazandırılması olduğunu vurgulamıştır.

Araştırma kültürü, çağdaş toplumların temel özelliklerinden biri olarak görülmektedir ve bilişsel, duygusal ve davranışsal yeterlikleri ya da nitelikleri kapsamaktadır. Araştırma kültürünün bireylere eğitimle kazandırılabilmesi kabul edilmektedir (Büyüköztürk, 1999). Araştırma eğitimi, "bireylere bilimsel tutum ve davranışları, araştırma alanına ilişkin yeterlikleri kazandırarak bireylerde ve toplumda araştırma bilinci oluşturmayı amaçlayan bir eğitim" olarak tanımlanmaktadır (Taşdemir ve Taşdemir, 2011). Bu eğitimle bireye, bilimsel yöntem ve tekniklerle ilgili her türlü bilgi ve becerinin yanı sıra olumlu tutum ve davranışların kazandırılmasının da gerekliliği vurgulanmaktadır (Yaşar, 2014, s. 110'da aktarıldığı gibi).

Bu bağlamda eğitimciler, öğrencilerinin başarısını artırmaya yönelik uygun tutumlar ve davranışlar geliştirmelerini isterler. Dolayısıyla eğitimciler, sınıf içi ve başka öğrenme durumlarında ortaya çıkan tutumlarla; öğrencilerin okula, belli bir konuya, sınıf arkadaşına veya öğretmenlere karşı gösterdikleri ortak tutumlarla yakından ilgilidirler (Ünal, 1981, s. 12). Küçükahmet (1987, s. 2), üniversite öğrencilerinin çalışma alışkanlıkları ve tutumları üzerine yaptığı araştırmasında, öğrencilerin öğretmeni benimseme ve eğitimi kabullenme düzeylerinin, çalışma alışkanlıkları ve tutumları arasında etkili olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bu araştırmaya göre, öğretmeni benimseyen ve eğitimi kabullenen öğrencilerin, eğitimi benimsemeyen ve kabullenmeyen öğrencilere göre çalışma alışkanlıkları daha iyi ve çalışma tutumları da olumlu düzeyde daha yüksektir. Ancak araştırmada genel olarak öğrencilerin çalışma tutumları oldukça düşük bulunmuştur. Öğrencilerin çalışma tutumlarının düşük çıkmasında öğretmeni benimseme ve eğitimi kabullenme faktörleri dışında, çalışma ortamının, ödevlerin, öğrencinin kendisinin veya ailesinin de etkili olduğu tespit edilmiştir.

Büyüköztürk (1999) de üniversite öğrencileri ile yaptığı araştırmasında, bilimsel araştırma deneyimleri ile araştırmaya ilişkin tutumlar ve kaygılar arasında ilişki olduğunu tespit etmiştir ve öğrencilerin araştırma kaygılarının düşürülmesinde ve araştırmaya yönelik olumlu tutum geliştirmelerinde bireysel ve grup araştırma etkinliklerinin verilmesinin önemli bir rol oynayacağına dikkat çekmiştir. Son on beş yıl içerisinde yapılan çalışmaların bazılarında öğrencilerin bilimsel araştırma derslerini almalarında ve bilimsel araştırma deneyimlerinin bulunmasının araştırmaya yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediği (Saracaloğlu, 2008; Saracaloğlu vd., 2005) bazı çalışmalarda da bilimsel araştırma ile ilgili ders alınmasının tutumların olumlu yönde değişmesinde etkili olmadığı tespit edilmiştir (Çakmak, 2016; İlhan, Çelik ve Aslan, 2016; Konokman, Tanrıseven ve Karasolak, 2013). Çakmak (2016) sosyal ve beşeri bilimler alanında lisans düzeyinde eğitim alan öğrencilerin bilgi arama süreçlerine ilişkin

deneyimlerini nitel ve nicel yaklaşımları birlikte kullanarak incelediği araştırmasında, nicel yöntemler sonucunda öğrencilerin bilgi arama süreçlerine ilişkin tutumlarının orta düzeyde olduğunu belirlemiştir. Bu sonuç, öğrencilerin bilgi arama süreci ile ilgili becerilerinin yeterli düzeyde olmadığını göstermektedir. Çakmak'ın nicel ve nitel yöntemlerden elde ettiği bulguları karşılaştırmalı olarak analiz etmesi sonucunda, öğrencilerin bilgi arama süreçlerine yönelik tutumlarında temelde kavramlar, kavram yanılgıları ve tutum dışı düşünceler gibi içsel özelliklerinin etkili olduğu tespit edilmiştir. Aynı çalışmada, öğrencilerin BAS'a ilişkin tutumlarında bu iç özelliklerinin yanı sıra bireysel özelliklerinin, öğretim üyelerinin, kütüphanecilerin, ailenin, sınıf arkadaşlarının, sınıf dışı diğer akranlarının, bilgi arama süreci, bilimsel araştırma ve bilgi erişim gibi dersleri alıp almama durumunun, kütüphane kullanımının, internetin, bilgi kaynağının dilinin (bilimsel dil ve yabancı dil), ödevin niteliğinin, ödevin verilme sıklığının, ödev için verilen tamamlama süresinin, bireysel ve grup ödevlerinin de etkili olduğu ve bu unsurların özellikle öğrencilerin bilgi arama sürecine ilişkin tutumlarını olumsuz yönde etkilediği ortaya çıkmıştır. İlgili çalışmalarda (Çakmak, 2016; İlhan vd.; Saracaloğlu, 2008; Saracaloğlu vd., 2005) bilgi arama süreci, bilimsel araştırma yöntemleri, bilgi erişim gibi çeşitli adlarla verilen araştırma eğitiminin lisans ve lisansüstü eğitimlerle sınırlandırılmaması gerektiği; öğrencilere bilimsel araştırma, üretmek için araştırma veya daha önce yapılan çalışmalardan etkin şekilde yararlanabilme bilgi ve becerilerinin kazandırılması ile, çalışmaya olumlu tutum ve davranış geliştirilebilmesi için bu eğitimlerin ilköğretimden itibaren vermeye başlanmasının gerektiğinin altı çizilmiştir.

Bilgi arama süreçleri, bilimsel araştırma yöntemleri, bilgi erişim üzerinde önemli etkisi olduğu varsayılan tutum peki nedir? Tutum birçok sosyal psikolog tarafından farklı kuramsal yaklaşımlar doğrultusunda farklı yönlerine dikkat çekilerek tanımlanmaktadır (Çakmak, 2016, s. 169; Kağıtçıbaşı, 2012, s. 109). Burada bu tanımlar arasındaki farklılığa girmeden birkaç tanım vermek gerekirse; Allport (1967, s. 8) tutumu, "bireyin ilgili olduğu bütün nesne ve durumlara tepkisi üzerinde yönlendirici veya dinamik bir etkisi olan ve deneyimlerle organize edilen zihinsel ve sinirsel (duygusal) bir hazır olma durumu" olarak tanımlamıştır. Diğer bir tanıma göre tutum, "bireyin kendine ya da çevresindeki herhangi bir toplumsal konu (obje) ya da olaya karşı deneyim ve bilgilerine dayanarak örgütlediği bilişsel, duygusal ve davranışsal bir tepki öneğilimidir" (Baysal, 1981, s. 13). Güncel tanımlarda da tutum, en genel biçimiyle, bireyin bir nesneyi olumlu veya olumsuz olarak değerlendirmesidir, olarak tanımlanmaktadır (Ajzen, 2005; Franzoi, 2006). Tanımlardan da görüleceği üzere tutumun bilişsel, duygusal ve davranışsal olmak üzere üç ögesi ve olumlu ve olumsuz olmak üzere de iki yönü bulunmaktadır. Tutumun bu üç ögesi arasında güçlü ilişki olduğu varsayılmaktadır (Kağıtçıbaşı, 2012; Rosenberg ve Hovland, 1966) ve tam gelişmiş bir tutumun oldukça karmaşık bir yapıya sahip olduğu vurgulanmaktadır (Çakmak, 2016, s. 149).

Hiç kimse dünyaya belirli tutumlarla doğmamaktadır (Tavşancıl, 2010). Başka bir deyişle, tutumlar sonradan, bireyin insanlarla gündelik ilişkileri, grup içindeki etkileşimleri, kültürel ürünlerle ve nesnelere ilişkileri yoluyla öğrenilmektedir (Çakmak,

2016, s. 139). Tutumların oluşmasında bir çok unsur etkili olmaktadır. Bunlar arasında aile üyeleri (özellikle anne-baba), öğretmenler, sınıf ortmami, arkadaşlar, komşular, sosyal roller, toplumsal değerler ve medya sayılabilir (Kağıtçıbaşı, 2012; Tavşancıl, 2010; Ünal, 1981). Tutumlar bireysel ve ortak tutumlar olmak üzere iki şekilde bulunabilir. Bireysel tutumlar, bireyin tek başına deneyimleri yoluyla oluşurken, ortak tutumlar toplumun belirli gruplarının ortak yaşantıları sonucunda oluşurlar (Ünal, 1981, s. 12).

Bireyin bir nesneye (okul, ders, yemek; arkadaş, iş gibi ve çalışmamız bağlamında "bilgi arama süreci") ilişkin tutumu güçlü ise, tutumlarının değişmesi zorlaşmaktadır (Kağıtçıbaşı, 2012; s. 120). Başka bir ifadeyle, yerleşmiş tutumları değiştirmek zordur (Ünal, 1981, s. 14). Bu özellikle bireyin bir nesneye ilişkin tutumunun olumsuz yönde güçlü olduğu durumlarda daha çok sıkıntı yaratabilmektedir. Çünkü, bireyin olumsuz tutumunu olumlu yönde değiştirmek daha da güçleşmektedir.

Tutuma ilişkin bir diğer önemli nokta da, tutumların bireyin iç özellikleriyle ilişkili olması ve doğrudan gözlemleyerek bir değerlendirme yapılmasındaki zorluktur (Ajzen, 1989; Schwarz, 2008). Dolayısıyla, bireylerin bir nesneye ilişkin tutumlarını öğrenebilmek için belli ölçme tekniklerinin kullanılması gerekmektedir. Bu bağlamda, bu çalışmada da mimarlık öğrencilerinin bilgi arama süreçlerine ilişkin tutumlarının ortaya çıkarılmasında Çakmak (2016) tarafından geliştirilen Likert tipi tutum ölçeğinden yararlanılmıştır. Tutum ile ilgili literatür incelendiğinde bilgi arama süreçlerine ilişkin tutumların incelendiği ve belli ölçme teknikleri kullanılarak BAS'a ilişkin tutumların ortaya çıkarılmasının amaçlandığı, Çakmak'ın (2016) doktora çalışması ve bu çalışma kapsamında geliştirdiği "Bilgi Arama Süreçlerine İlişkin Tutum Ölçeği-BASTÖ" dışında bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bununla birlikte, literatürde tutum ile ilgili çalışmaların çoğunlukla eğitim bilimleri alanında yapıldığı gözlenmiştir (Deniz ve Çıtak, 2010; Gonyea, 2013; İlhan vd., 2016; Konokman vd., 2013; Korkmaz, Şahin ve Yeşil, 2011; Küçükahmet, 1987; Öztürk, 2011; Papanastasiou, 2005, Saracaloğlu, 2008; Saracaloğlu vd., 2005; Uzman ve Baysen, 2012; Yaşar, 2014). Bu çalışmalar incelendiğinde (Büyüköztürk, 1999; Gonyea, 2013; Konokman vd., 2013; Korkmaz vd., 2011; Yaşar, 2014), çalışmaların genelde öğretmen adaylarının araştırmaya, eğitim araştırmasına ve bilimsel araştırma yöntemlerine ilişkin tutumlarını ortaya çıkarmaya yönelik olduğu görülmektedir.

İlgili literatürde yapılan çalışmalar mimarlık öğrencileri özelinde incelendiğinde, genel olarak mimarlık öğrencilerine yönelik çalışmaların az olduğu gözlenmekle birlikte, mimarlık öğrencilerinin bilgi arama süreçlerine ilişkin tutumlarının ise hiç araştırılmadığı dikkat çekmiştir. Makri ve Warwick (2010) de mimarlık alanı ile ilgili çalışmaları azlığına vurgu yapmıştır. Ayrıca, Zencir (2007), resim, heykel, seramik, iç mimarlık ve grafik alanlarındaki akademisyenlerin bilgi gereksinimleri ve bilgi kullanım özelliklerini incelediği çalışmasında, güzel sanatlarla ilgili çalışmaların çok az olduğunu ve bu alanların genelde ihmal edildiğinin altını çizmiştir. Bununla birlikte ilgili literatürde mimarlığın, işletme ve politika, bilgisayar bilimi, mühendislik, insanbilimleri, fen bilimleri (George, Bright, Hurlbert, Link ve Clair, 2006), sanat, antropoloji, coğrafya,

enformasyon çalışmaları (Matusiak, 2006), görsel sanatlar (Hemming, 2008), sanat ve insan bilimleri, sosyal bilimler, hukuk, eğitim, psikoloji, sağlık bilimleri ve mühendislik (Pinto ve Sales, 2015) alanları ile birlikte disiplinlerarası çalışmalarda incelendiği belirlenmiştir. Fakat, bu çalışmalar da mimarlık alanında bilgi arama süreçleri ile ilgili değil, bilgi gereksinimi ve bilgi arama davranışlarının ortaya çıkarılması ile ilgilidir. Diğer taraftan bu araştırmalarda incelenen çalışma grubunun da ağırlıklı olarak lisansüstü öğrencilere (Makri ve Warwick, 2010; George vd., 2006) ve eğitimcilere (Challener, 1999; Milburn, 1999) yönelik olduğu gözlenmiştir.

Mimarlık ve ilişkili alanları sürekli gelişmekte ve yenilenmektedir. Hasol (2002) mimarlığın, sanat, bilim ve teknoloji ile bağlantılı ve iç içe olduğuna dikkat çekerek, her yüzyılda mimarlık konularının ve gerektirdiği bilgi ve becerilerin de değiştiğini ve giderek daha da karmaşık hale geldiğini vurgulamıştır. Bu gelişmelerin doğal sonucu olarak, mimarlık öğrencilerinin de günün koşullarına uyum sağlayabilecek bilgi ve becerileri kazanmalarının gerekliliği açıktır.

Teymur (1997, s. 12) mimarlık eğitiminin iki temel hedefi bulunduğundan bahseder. Bu hedeflerden birincisi “mimarlığın ve onun nesnesinin karmaşıklığını, işlevlerinin çok yönlülüğünü ve bilgi, sorumluluk ve ustalıklarının çeşitliliğini derinlemesine bilen, duyan, eleştirebilen, merak eden, mekana, kente ve doğaya duyarlı, tasarımda sonsuz geliştirebileceğine inanan,...çok disiplinli, çok ortamlı ve çok kültürlü bireyler oluşturmak [yetiştirmek]”tir. İkinci hedefi de, “mesleğin ötesinde, hatta ona rağmen, topluma ve insanlığa yararlı, duyarlı, eleştirici, yaratıcı, çok yönlü,...*vatandaşların ve kentdaşların* yeitşmesine olanak, destek, ortam ve araç sağlamaktır”. Önel ve Ciravoğlu (2002, s. 31) da mimarlık eğitimi sürecinde öğrenciler, kuramsal bilgilerin yanı sıra uygulamalı dersler, atölye ve stüdyo çalışmaları ile kurum içinde (üniversitede), stajlarla da kurum dışında mesleğe hazırlanmaktadır. UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) ve UIA (International Union of Architects), mimarlıkta mesleki yeterliliklerin kazandırılmasına yönelik kararlarını içeren Mimarlık Eğitimi Şartı’nda, küresel bir mimarlık eğitimi ağının oluşturulmasına öncülük etmeyi hedeflemiştir. Eğitim şartında, 21. yüzyılın eğitimde esneklik, çeşitlilik ve hareketlilik gibi yükselen değerleri çerçevesinde, mimarların farklı ülkeler arasındaki hareketliliğine ve her yetki belgesinin ve diplomanın karşılıklı tanınmasının önemi üzerinde durulur ve mimarlık eğitiminde kazandırılması gereken beceriler “bilgi”, “tasarım” ve “beceriler” olmak üzere üç grupta toplanır (*Türkiye’de mimarlık*, 2011, s. 35). Mimarlık eğitiminin hedefleri ve Eğitim Şartı’ndan da açıkca anlaşılacağı gibi mimarlıkta uluslararasılaşma söz konusudur. Bu da mimarların, sadece ulusal değil uluslararası ölçütlere göre de kendilerini sürekli yetiştirmeleri, kuramsal, tasarımsal ve uygulama ile ilgili bilgi ve becerilerini geliştirmelerini zorunlu kılmaktadır. Bu becerilerin gelişmesi, mimarlık eğitimi içerisinde verilecek bilimsel araştırma yöntemleri ve bilgi erişim derslerinin dışında BAS gibi derslerle ve mimarlık öğrencilerinin bu derslere ilişkin olumlu tutum ve davranış geliştirmelerinin sağlanması ile mümkün olabilir. Fakat öncelikli olarak öğrencilerin BAS’a ilişkin var olan tutumlarının ortaya çıkarılması ve bilinmesi önemlidir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın ana amacı, mimarlık öğrencilerinin bilgi arama süreçlerine ilişkin tutumlarını ortaya çıkarmaktır.

Araştırma Problemi

Belirlenen amaç doğrultusunda araştırmada temel bir problem cümlesine bağlı olarak beş alt problem oluşturulmuştur ve bu problemlere cevap aranmıştır.

Problem Cümlesi: Mimarlık öğrencilerinin bilgi arama süreçlerine ilişkin tutumları nedir?

1. *Alt problem:* Mimarlık öğrencilerinin BAS'a ilişkin tutum düzeyleri nedir?
2. *Alt problem:* Mimarlık öğrencilerinin BAS'a ilişkin tutumları "sınıf" değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
3. *Alt problem:* Mimarlık öğrencilerinin BAS'a ilişkin tutumları "cinsiyet" değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
4. *Alt problem:* Mimarlık öğrencilerinin BAS'a ilişkin tutumları "yaş" değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
5. *Alt problem:* Mimarlık öğrencilerinin BAS'a ilişkin tutumları "bilgi erişim ile ilgili eğitim alıp almama" değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Bu çalışma nicel araştırma yaklaşımlarından tarama modeline uygun olarak desenlenmiştir. Tarama deseninde bir evrenden alınan örnekleme çalışmak suretiyle evrenle ilgili eğilimlere, tutumlara veya fikirlere ilişkin sayısal veriler toplanır. Örneklemeden elde edilen veriler evrene genellenir (Creswell, 2003, s. 153).

Örnekleme

Araştırma, Yakın Doğu Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü lisans programında öğrenim gören toplam 399 Türk öğrenciden 291'i (%73) ile gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin, 89'u (%31) kız, 202'si (%69) erkek olup, yaşları 18 ile 40 arasında değişmektedir. Öğrencilerin yaklaşık yarısı 20 ile 22 yaşları arasındadır. Öğrencilerin sınıflara göre dağılımları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Mimarlık Öğrencilerinin Sınıflara Göre Dağılımları.

Sınıf	f	%
1	58	20
2	88	30
3	85	29
4	60	21
Toplam	291	100

Veri Toplama

Veri toplama aracı olarak Çakmak (2016) tarafından doktora tez çalışması sürecinde geliştirilen Likert tipi "Bilgi Arama Süreçlerine İlişkin Tutum Ölçeği-BASTÖ" kullanılmıştır. Veri toplama aracı iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm öğrencilerin kişisel bilgilerini, sınıf, yaş, cinsiyet ve bilgi erişime ilişkin eğitim alıp almama durumunu ortaya çıkaran sorulardan oluşmaktadır. İkinci bölümde ise 46 maddeden oluşan ölçek yer almaktadır. Ölçek maddeleri, 1'den 5'e olmak üzere; "Kesinlikle katılmıyorum", "Katılmıyorum", "Kararsızım", "Katılıyorum" ve "Tamamen katılıyorum" şeklinde derecelendirilmiştir. Veri toplama sürecinde ikinci araştırmacı ölçme aracını sınıflara bizzat kendisi giderek dağıtmış ve öğrencilerin ölçme aracının uygulanışına ilişkin sorularına anında cevaplar vererek, ölçme aracının öğrenciler tarafından uygun şekilde doldurulmasını sağlayıcı önlemleri almıştır. Ölçeğin cevaplanması yaklaşık 15-25 dakika arasında sürmüştür.

Veri Analizi

Veri analizi için betimsel ve kestirimsel istatistik hesaplarından yararlanılmıştır. Betimsel analiz frekans ve yüzde hesapları sonucunda elde edilmiştir. Elde edilen verilerin dağılımının normalliği Kolmogorov-Smirnov testi ile incelenmiştir. Bu test sonucunda dağılımın normal olmadığı ($p < .05$) tespit edilmiş ve bu doğrultuda anlamlı farklılık için parametrik olmayan testlerin uygulanmasına karar verilmiştir. İki gruplu durumlar için Mann Whitney U testi, ikiden fazla grup durumunda ise Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Ayrıca bu çalışmada anlamlılık düzeyi p , 0.05 olarak seçilmiştir.

Bulgular ve Tartışma

Bu bölümde ölçeğin lisans düzeyindeki 291 mimarlık öğrencisine uygulanmasından elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bulgular, bir (ana) problem ve beş alt probleme ilişkin olarak sunulmuş ve ilgili literatür çerçevesinde tartışılmıştır.

Ana Problem Cümlesi: Mimarlık Öğrencilerinin Bilgi Arama Süreçlerine İlişkin Tutumları Nedir?

Mimarlık öğrencilerinin bilgi arama süreçlerine ilişkin tutumları, Araştırma Problemi Bölümünde verilen alt problemlere bağlı olarak düzenlenmiş ve cevaplanmıştır.

Birinci Alt Problem: Mimarlık Öğrencilerinin BAS'a İlişkin Tutum Düzeyleri Nedir?

Mimarlık öğrencilerinin BAS'a ilişkin tutum düzeylerini tartışabilmek için öğrencilerin, BASTÖ'ye verdikleri cevapların ortalaması hesaplanmış ve ölçme aracının düzenlenmesi sırasında ortaya çıkarılan derecelendirme ile karşılaştırılmıştır. Bu derecelendirmeye göre madde ortalamalarında en düşük puan 1, en yüksek puan ise 5'tir. Derecelendirmede puan aralıkları 1,00-1,79 "Çok Düşük", 1,80-2,59 "Düşük", 2,60-3,39 "Orta", 3,40-4,19 "Yüksek" ve 4,20-5,00 "Çok Yüksek" olarak hesaplanmıştır (Çakmak, 2016, s. 467).

Mimarlık öğrencilerinin bilgi arama süreçlerine ilişkin madde ortalaması 3,07 olarak hesaplanmıştır. Ortalama dağılımında en düşük ortalamasının 2,43 (1,80-2,59 aralığında ve "Düşük"), en yüksek ortalamasının ise, 4,24 (4,20-5,00 ve "Çok Yüksek") olduğu bulunmuştur. Mimarlık öğrencilerinin bilgi arama süreçlerine ilişkin 3,07 olarak hesaplanan madde ortalamasının, derecelendirme aralığında 2,60-3,39 ("Orta") aralığına denk geldiği belirlenmiştir. Dolayısıyla mimarlık öğrencilerinin, BAS'a ilişkin tutumlarının orta düzeyde olduğu söylenebilir. Başka bir ifadeyle bu bulgu, mimarlık öğrencilerinin BAS'a yönelik verimli (olumlu) veya yeterli tutumlara sahip olmadıklarının bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Bu bulgu, Çakmak'ın (2016, s. 467, 469) sosyal ve beşeri bilimler alanlarındaki lisans öğrencileriyle yaptığı çalışmasında, öğrencilerin ölçेğin toplamına ilişkin tutum düzeyleri ile ilgili elde ettiği bulgularla benzerlik göstermektedir. Çakmak da araştırmasında, öğrencilerin BAS'a ilişkin tutum düzeylerinin 3,31 ve bu düzeyin, bu araştırmada elde edilen bulgularda olduğu gibi, 2,60-3,39 aralığında ve "Orta" seviyede olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu bağlamda, mimarlık öğrencilerinin bilgi arama süreci, bilimsel araştırma, bilgi erişim, bilimsel yazı yazma gibi derslerle daha fazla desteklenmeye gereksinimleri olduğu söylenebilir.

İkinci Alt Problem: Mimarlık Öğrencilerinin BAS'a İlişkin Tutumları "Sınıf" Değişkenine Göre Anlamli Farklılık Göstermekte Midir?

Mimarlık öğrencilerinin BAS'a yönelik tutumlarının "sınıf" değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılığa sahip olup olmadığına ilişkin bulguları içermektedir.

Mimarlık öğrencilerinin BAS'a ilişkin tutumlarında sınıf değişkeninin anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak için Kruskal-Wallis hesabı yapılmıştır. Sınıf değişkenine ilişkin betimsel istatistikler ve Kruskal-Wallis testi sonuçları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Mimarlık Öğrencilerinin "Sınıf" Değişkenine İlişkin Betimsel İstatistikler ve Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Sınıf	N	S. O	Ki-kare	sd	p
1	56	154,36	2,022	3	,568
2	88	149,92			
3	85	136,48			
4	60	141,13			

Tablo 2'ye göre, mimarlık öğrencilerinin sınıf değişkenine göre BAS'a ilişkin tutumları arasında anlamlı farklılık ($p>.05$) olmadığı görülmektedir. Buna göre, mimarlık öğrencilerinin BAS'a ilişkin tutumlarında sınıf değişkeninin etkili olmadığı söylenebilir. Bu bulgu, Çakmak'ın (2016, s. 495-498) araştırmasında ölçeğin toplamına ilişkin elde ettiği bulgularla benzerlik göstermektedir.

Sınıf düzeyi arttıkça deneyime bağlı olarak bilgi arama süreci ile ilgili becerilerin de artacağı ve buna bağlı olarak daha üst sınıftakilerin tutumlarının da daha olumlu olması beklenebilir. Başka bir ifadeyle, daha üst sınıftakiler lehine anlamlı bir farklılık olması beklenirken, sınıf düzeyine ilişkin herhangi bir anlamlı farklılık olmaması dikkat çekicidir. Öğrencilerin ilerleyen sınıflarda toplamda daha fazla sayıda araştırma yapmış olduklarından dolayı daha olumlu veya olumsuz tutum geliştirmeleri, yani tutumlarının değişmesi beklenirken bu değişimin olmadığı görülmüştür. Oysa tutumlar, yeni ve farklı öğrenme deneyimlerinin bir sonucu olarak değişebilmektedirler (Kağıtçıbaşı, 2012; Ünal, 1981). Bu sonuç, verilen araştırma ödevlerinin veya projelerin tutumları değiştirecek özelliklere sahip olmadığına bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Diğer bir deyişle, öğretmenlerin öğrencilerin BAS'a ilişkin tutumlarını geliştirecek davranışta bulunmadıklarını söyleyebiliriz. Literatürde birçok araştırmacı tarafından (Büyüköztürk, 1999; Saracaloğlu, 2008; Yaşar, 2014) öğretmenlerin, öğrencilerin bilimsel araştırma ile ilgili olumlu tutum ve davranış geliştirmelerini sağlamalarında oldukça önemli bir role sahip oldukları vurgulanmıştır. Bu araştırmalarda aynı zamanda öğretmenlerin öncelikle kendilerinde de araştırmacı özelliklerinin bulunması gerektiğinin ve araştırmaya yönelik olumlu tutum ve yaklaşımlara sahip olmalarının, öğrencilerin de olumlu tutum ve davranış geliştirmelerinde etkili olduğunun altı çizilmiştir.

Üçüncü Alt Problem: Mimarlık Öğrencilerinin BAS'a İlişkin Tutumları "Cinsiyet" Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Göstermekte Midir?

Mimarlık öğrencilerinin BAS'a yönelik tutumlarının "cinsiyet" değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılığa sahip olup olmadığına ilişkin bulguları içermektedir.

Mimarlık öğrencilerinin BAS'a ilişkin tutumlarında cinsiyet değişkeninin anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak için Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Cinsiyet değişkenine ilişkin betimsel istatistikler ve Mann-Whitney U testi sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Mimarlık Öğrencilerinin "Cinsiyet" Değişkenine İlişkin Betimsel İstatistikler ve Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	S. O.	S.T.	U	z	p
Kız	89	160,56	14290	7515	2,113	0,035
Erkek	202	138,08	27615			

Tablo 3'te kızların sıra ortalamasının erkeklerden daha yüksek olduğu görülmektedir. Cinsiyete göre ortaya çıkan bu farklılığın anlamlı olup olmadığı Mann-Whitney U ile test edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda kızlar lehine çıkan farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, Çakmak'ın (2016, s. 498-501) araştırmasında toplam ölçeğe ilişkin cinsiyete göre elde ettiği sonuçlardan farklıdır. Başka bir ifadeyle Çakmak, lisans öğrencilerinin toplam ölçeğe ilişkin tutumlarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşırken; bu çalışmada, cinsiyet değişkeninin mimarlık öğrencilerinin BAS'a ilişkin tutumlarında anlamlı farklılık yarattığı ortaya çıkmıştır. Bu sonuç, mimarlık öğrencileri arasında kız öğrencilerin BAS'a ilişkin daha olumlu tutum içerisinde oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Dördüncü Alt Problem: Mimarlık Öğrencilerinin BAS'a İlişkin Tutumları "Yaş" Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Göstermekte Midir?

Mimarlık öğrencilerinin bilgi arama süreçlerine yönelik tutumlarının "yaş" değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılığa sahip olup olmadığına ilişkin bulguları içermektedir.

Mimarlık öğrencilerinin BAS'a ilişkin tutumlarında yaş değişkeninin anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak için Kruskal-Wallis testi yapılmıştır. Yaş değişkenine ilişkin betimsel istatistikler ve Kruskal-Wallis testi sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Mimarlık Öğrencilerinin "Yaş" Değişkenine İlişkin Betimsel İstatistikler ve Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Yaş	N	S. O.	Ki-kare	df	p
18-20	71	151,18	2,583	2	,275
21-25	144	135,24			
26-40	70	150,66			

Tablo 4'te, yaş değişkeninin mimarlık öğrencilerinin BAS'a ilişkin tutumlarında herhangi bir anlamlı farklılık oluşturmadığı ($p>.05$) görülmektedir. Bu bulgu ele alınan örneklem grubu için yaş değişkeninin BAS'a ilişkin tutumlarda doğal bir değişime neden olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Bu bulgu "sınıf" değişkenine ilişkin bulguların yorumlanmasında olduğu gibi yaş arttıkça deneyime bağlı olarak bilgi arama süreci ile ilgili becerilerin de artacağı ve buna bağlı olarak daha ileri yaştakilerin tutumlarının da daha olumlu olması beklenir. Başka bir ifadeyle daha ileriki yaştakiler lehine anlamlı bir farklılık olması beklenirken, yaşa ilişkin herhangi bir anlamlı farklılık olmaması şaşırtıcı bir sonuçtur.

Tablo 4'teki yaş aralıkları, 18-20 öğrencilerin ilk yılları; 21-25 olgunlaşma dönemleri; 26-40 ise kendilerini alanlarında bilirkişi olarak hissettikleri dönemleri olarak nitelendirilebilir. Araştırmacılar yine de farklı gruplandırmalar da yapıp sonucun değişip

değişmeyeceğini test etmişler, fakat herhangi bir anlamlı farklılığa rastlamamışlardır. Bu sonuç, Kağıtçıbaşı'nın (2012) ifade ettiği gibi bir tutum nesnesine küçük yaşta geliştirilen olumsuz tutumların bazen kalıcı olabilmesinden ve böyle tutumların değişmelerinin zor olmasından kaynaklanıyor olabilir. Bu nedenle öğrencilere lisans eğitiminden çok önce bilgi arama süreçlerine ilişkin bilgi ve beceriler kazandırılarak, araştırma süreçlerine ilişkin olumlu tutum ve davranış geliştirmelerinin sağlanması önemli görülmektedir.

Beşinci Alt Problem: Mimarlık Öğrencilerinin BAS'a İlişkin Tutumları "Bilgi Erişim İle İlgili Eğitim Alıp Almama" Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Göstermekte Midir?

Mimarlık öğrencilerinin bilgi arama süreçlerine yönelik tutumlarının "bilgi erişim ile ilgili eğitim alıp almama" değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılığa sahip olup olmadığına ilişkin bulguları içermektedir.

Mimarlık öğrencilerinin BAS'a ilişkin tutumlarında bilgi erişim ile ilgili eğitim alıp almama değişkeninin anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak için Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Bilgi erişim ile ilgili eğitim alıp almama değişkenine ilişkin betimsel istatistikler ve Mann-Whitney U testi sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Mimarlık Öğrencilerinin "Bilgi Erişim İle İlgili Eğitim Alıp Almama" Değişkenine İlişkin Betimsel İstatistikler ve Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Eğitim Alma Durumu	N	S. O.	S.T.	U	z	p
Evet	117	149,50	17492	9535	0,756	0,450
Hayır	172	142,94	24413			

Tablo 5'te, bilgi erişim ile ilgili eğitim alıp almama durumuna "evet" yanıtını verenlerin sıra ortalamasının "hayır" yanıtını verenlerden daha yüksek olduğu görülmektedir. Eğitim alıp almama değişkenine göre ortaya çıkan bu farklılığın anlamlı olup olmadığı Mann-Whitney U ile test edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda "evet" yanıtını verenlerle "hayır" yanıtını verenler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. "Evet" ile "hayır" yanıtları arasındaki fark "evet" yanıtını verenler lehinde ümit verici olsa da bilgi erişime ilişkin eğitim aldığı söyleyen öğrencilerin aldıkları eğitimin BAS'a ilişkin tutumlarını yeterince geliştirmediğini söylemek mümkündür. Bu bulgu, Çakmak'ın (2016, s. 501-505) araştırmasında toplam ölçeğe ilişkin eğitim alıp almama durumuna göre elde ettiği sonuçlarla benzerlik göstermektedir. Aynı zamanda bu bulgu literatürdeki diğer bazı çalışmaların da bulgularına benzerlik göstermektedir. İlhan vd. (2016), üniversite öğrencilerinin bilimsel araştırmaya yönelik tutumlarını inceledikleri araştırmalarında, öğrencilerin araştırma dersi alıp almamalarının araştırmaya yönelik tutumlarında etkisinin olmadığını ortaya çıkarmışlardır. Dolayısıyla bu araştırmada da elde edilen bulgu, bilgi arama, bilimsel araştırma, bilgi erişim gibi çeşitli adlarla verilen eğitimin mimarlık öğrencilerinin tutumlarında herhangi bir değişiklik yaratmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Eğitim alıp almamaya ilişkin elde edilen bu sonucun, literatürdeki bazı çalışmaları desteklediği söylenebilir. Bu çalışmalarda, Türk Eğitim Sisteminde ilgili yasa ve yönetmeliklerde, öğretim programlarında günün değişen koşullarına uyum sağlayacak nitelikte araştırmacı bireylerin yetiştirilmesinin hedeflenmesine rağmen, araştırma ile ilgili eğitimin içerik, yöntem ve düzey açısından yeterli olmadığı belirtilmektedir (Saracaloğlu, 2008; Saracaloğlu vd., 2005; Yaşar, 2014) Aynı zamanda bu çalışmalarda araştırma ile ilgili eğitimin daha çok lisanüstü eğitimin temel işlevi olarak görüldüğü ifade edilerek, bu görüş eleştirilmişti ve araştırma ile ilgili eğitimin lisans düzeyinden itibaren verilmesi gerektiğine dikkat çekilmiştir. Bize göre araştırma ile ilgili eğitim ilköğretimden itibaren başlamalıdır.

Sonuç ve Öneriler

Mimarlık öğrencilerinin bilgi arama süreçlerine ilişkin tutumlarının, sınıf, cinsiyet, yaş ve bilgi erişim ile ilgili eğitim alıp almama değişkenleri açısından incelenen bu çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Mimarlık öğrencilerinin BAS'a ilişkin tutumlarının "orta" düzeyde olduğu saptanmıştır. Bu bulgu, mimarlık öğrencilerinin etkili, verimli ve başarılı bir bilgi arama süreci gerçekleştirebilecek yüksek düzeyde olumlu tutuma sahip olmadıklarını göstermektedir.
2. Sınıf düzeyinin ve yaşın, mimarlık öğrencilerinin BAS'a ilişkin tutumlarını anlamlı düzeyde değiştirmediği tespit edilmiştir.
3. Kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre tutumlarının anlamlı ölçüde daha olumlu olduğu bulunmuştur.
4. BAS veya bilgi erişim ile ilgili daha önce eğitim alan öğrencilerin, eğitim almayan öğrencilere göre daha yüksek tutum ortalamasına sahip oldukları tespit edilmesine rağmen, iki grup arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Elde edilen sonuçlar çerçevesinde aşağıdaki öneriler getirilebilir:

1. Uygulamanın yapıldığı mimarlık bölümünün ders programlarında bilgi arama süreçleri, bilimsel araştırma yöntemleri ve bilgi erişim ile ilgili herhangi bir ders bulunmamaktadır.* Fakat ilgili bölümdeki akademisyenler tarafından öğrencilere ders içeriğinde teoriye, mimari tasarıma ve projeye ilişkin araştırma ödevleri verilmektedir. Dolayısıyla bu araştırma ödevlerinin etkinliği ve başarısı akademisyenlerin bireysel çabasından, kendi araştırma deneyimlerinden ve tutumlarından etkilenmeye açıktır. Bu nedenle, mimarlık öğrencilerinin BAS'a ilişkin tutumlarını olumlu yönde artıracak önlemler alınmalıdır. Bu önlemlerin başında, bilgi arama süreçleri, bilimsel araştırma ve bilgi erişim gibi bilimsel araştırma ve uygulama becerisini geliştirmeye

* Bkz. <https://neu.edu.tr/akademik/fakulteler/mimarlik-fakultesi/bolumler/mimarlik-bolumu/?lang=tr>

ve olumlu tutum ve davranış kazandırmaya yönelik derslerin hem kuramsal hem de uygulama bilgisini içerecek, sistematik ve iyi planlanmış bir biçimde mimarlık eğitimi müfredatında yer alması sağlanmalıdır.

2. Bilgi erişim ile ilgili eğitim alıp almama durumunun öğrencilerin BAS'a ilişkin tutumlarını değiştirmedeği sonucu, hem araştırma ile ilgili eğitimin içerik, yöntem ve düzey açısından yeterli olmamasından hem de öğrencilerin erken yaşlarda araştırma ile ilgili edindikleri olumsuz tutumlarından kaynaklanıyor olabilir. Birinci maddedeki önerilerde de yer verildiği şekilde bu ders içerikleri geliştirilip, yeniden planlanabileceği gibi, bu derslerin özellikle daha ilköğretimden başlayarak verilmesinin önemli olduğunu göstermektedir. Daha erken yaşlarda öğrenciler bilgi arama ortamları ile karşılaştırılmalı, bilgi arama süreçlerindeki sorunlarının çözülmesine yardımcı olunarak, öğrencilerin daha o yaşlarda bilgi arama süreçleri içerisinde yer alan görev ve işlemlere karşı olumlu tutum geliştirmeleri ve davranış sergilemeleri sağlanmalıdır. Bu bağlamda, ilköğretim öğrencilerinin de bilgi arama süreçlerinin ortaya çıkarılmasına yönelik çalışmalar yapılması önerilir. Böylece BAS'a ilişkin küçük yaşlarda ortaya çıkabilecek sorunlar, olumsuz tutumlar önceden tespit edilerek, bu sorunların giderilmesine yönelik çalışmalar yapıp, önlemler alınabilir. Böylece daha erken yaşlarda güçlü bir araştırma temeli sağlanarak, BAS'a ilişkin tutum düzeyleri yüksek araştırmacılar yetiştirilebilir.
3. Mimarlık öğrencileri seminer, sempozyum, mimari yarışma gibi çeşitli etkinliklere bilimsel çalışmalarıyla ve mimari projeleriyle katılmaya teşvik edilmelidir. Böylece öğrenciler araştırma ortamlarıyla daha fazla karşılaştırılarak, araştırma deneyimlerinin artırılmasına yardımcı olunmalıdır.
4. Bununla birlikte, kız öğrencilerin BAS'a ilişkin tutumlarının erkeklerden neden daha olumlu olduğunu tespit edecek çalışmalar yapılması öneriler.
5. Ayrıca, BAS'a ilişkin tutum ile ilgili çalışmaların farklı şartlara yaygınlaştırılarak araştırılması da önemlidir.

Sonuç olarak, mimarlık öğrencilerinin BAS'a ilişkin tutumlarının olumlu yönde artırılmasına yönelik çeşitli çalışmalar yapılmasına gereksinim olduğu söylenebilir. Bu bağlamda ileriki çalışmalarda, öğrencilerin BAS'a ilişkin tutumlarının yetersiz olmasının nedenleri farklı nicel yaklaşımlar kullanılarak yapılan çalışmalarla ya da nitel yaklaşımlarla derinlemesine ve boylamsal çalışmalarla veya nicel ve nitel yöntemlerin birlikte kullanıldığı çalışmalarla araştırılabilir.

Teşekkür

Çalışmamızda, "Bilgi Arama Süreçlerine İlişkin Tutum Ölçeği-BASTÖ"ni kullanmamıza izin vererek, bu çalışmanın gerçekleşmesini sağlayan Dr. Nermin Çakmak'a teşekkür ederiz.

Kaynakça

- Ajzen, I. (1989). Attitude structure and behavior. A. R. Pratkanis, A. J. Breckler and A. G. Greenwald (Ed.), *Attitude structure and function* içinde (s. 241-274). Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Ajzen, I. (2005). *Attitudes, personality and behavior* (2. bs.). Maidenhead, England; New York: Open University Press.
- Allport, G. W. (1967). Attitudes. M. Fishbein (Ed.), *Readings in attitude theory and measurement* içinde (s. 1-13). New York, London, Sydney: John Wiley & Sons.
- Baysal, A. C. (1981). *Sosyal ve örgütsel psikolojide tutumlar*. İstanbul: İ. Ü. İşletme Fakültesi.
- Baysen, F., Çakmak, N. ve Baysen, E. (2017). Bilgi okuryazarlığı ve öğretmen yetiştirme. *Türk Kütüphaneciliği*, 31(1), 55-89. <http://tk.org.tr/index.php/TK/article/view/2760/2713> adresinden erişildi.
- Burdick, T. A. (1995). *Gender in the information search process: An exploratory study of student experience* (Doktora tezi). ProQuest Dissertations and Theses Global veri tabanından erişildi. (UMI No. 304206534)
- Büyükoztürk, Ş. (1999). Araştırmaya yönelik kaygı ile cinsiyet, araştırma deneyimi ve araştırma başarısı arasındaki ilişki. *Eğitim ve Bilim*, 23(1), 29-34. <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/5328> adresinden erişildi.
- Challener, J. (1999). *Information-seeking behavior of professors of art history and studio art* (Yüksek lisans, Kent State Üniversitesi, Ohio). <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED435405.pdf> adresinden erişildi.
- Cheng, Y. (2004). *Thoughts, feelings, and actions: Quantitative comparisons of interactions and relationships among three factors in college students' information seeking* (Doktora tezi). ProQuest Dissertations and Theses Global veri tabanından erişildi. (UMI No. 3156319)
- Creswell, J. W. (2003). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (2. bs.) Thousand Oaks: Sage Publications.
- Çakmak, N. (2016). *Lisans öğrencilerinin bilgi arama süreçleri ile ilgili kavramları, tutumları ve düşünceleri* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Çakmak, N. ve Baysen, E. (2013). Kavram haritalarının bilgi arama süreçlerinde kullanılması. *Bilgi Dünyası*, 14(2), 358-372. <http://bd.org.tr/index.php/bd/article/view/404/431> adresinden erişildi.
- Deniz, K. Z. ve Çıtak, G. G. (2010). The investigation of factors affecting university students' attitudes towards participation in scientific research. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 2, 5183-5189. doi: 10.1016/j.sbspro.2010.03.843
- Fainburg, L. I. (2009). Information seeking and learning: A comparison of Kuhlthau's information seeking model and John Dewey's problem solving model. *New Library World*, 110 (9-10), 457-466. doi: 10.1108/03074800910997472
- Franzoi, S. L. (2006). *Social psychology*. (4. bs.). New York: McGraw-Hill.

- George, C., Bright, A., Hurlbert, T., Linke, E. C., St. Clair, G. ve Stein, J. (2006) Scholarly use of information: graduate students' information seeking behaviour. *Information Research*, 11(4). <http://InformationR.net/ir/11-4/paper272.html> adresinden erişildi.
- Gonyea, N. E. (2013). Development, validity, and reliability of the preservice teachers' attitude toward educational research (P-TATER) scale. *The Journal of Research in Education*, 23(2), 79-96. <http://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1098424.pdf> adresinden erişildi.
- Hemmig, W. S. (2008). The information-seeking behavior of visual artists: a literature review. *Journal of Documentation*, 64(3), 343-362. doi: 10.1108/00220410810867579
- Hasol, D. (2002). Nasıl bir gelecek? Nasıl bir mimarlık? *Mimarlık ve eğitim kurultayı: Nasıl bir gelecek-nasıl bir mimarlık* içinde (s. 42-44). Ankara: TMMOB Mimarlar Odası Genel Merkezi ve İstanbul Büyükşehir Şubesi.
- Hyldegård, J. (2006). Collaborative information behavior exploring Kuhlthau's information search process model in a group-based educational setting. *Information Processing and Management*, 42(1), 276-298. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.ipm.2004.06.013>
- Isbell, D. ve Kammerlocher, L. (1998). Implementing Kuhlthau: A new model for library and reference instruction. *Reference Services Review*, 26(3-4), 33-44. doi: <http://dx.doi.org/10.1108/00907329810307722>
- İlhan, A., Çelik, H. C. ve Aslan, A. (2016). Üniversite öğrencilerinin bilimsel araştırmaya yönelik tutumlarının incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 141-156. doi: 10.17679/ieuofd.17218132
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2012). *Günümüzde insan ve insanlar: Sosyal psikolojiye giriş* (13. bs.). İstanbul: Evrim.
- Konokman, G. Y., Tanrıseven, I., ve Karasolak, K. (2013). Öğretmen adaylarının eğitim araştırmalarına ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 14(1), 141-158. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/15864> adresinden erişildi.
- Korkmaz, Ö., Şahin, A. ve Yeşil, R. (2011). Bilimsel araştırmaya yönelik tutum ölçeği geçerlilik ve güvenilirlik çalışması *İlköğretim Online*, 10(3), 961-973. <http://toad.edam.com.tr/sites/default/files/pdf/bilimsel-arastirmaya-yonelik-tutum-olcegi-toad.pdf> adresinden erişildi.
- Kracker, J. (2002). Research anxiety and students' perceptions of research: an experiment. Part 1. Effect of teaching Kuhlthau's ISP model. *Journal of American Society for Information Science and Technology*, 53(4), 282-294. <http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=2&sid=c4aa2a15-5a70-4a2f-b7f8-9d75a2a94372%40sessionmgr103&hid=112> adresinden erişildi.
- Kuhlthau, C. C. (1983). *The library research process: Case studies and interventions with high school seniors in advanced placement English classes using Kelly's theory of constructs* (Doktora tezi). ProQuest Dissertations and Theses Global veri tabanından erişildi. (UMI No. 303281567)
- Kuhlthau, C. C. (1991). Inside the search process: information seeking from the user's perspective. *Journal of the American Society for Information Science*, 42(5), 361-371. <http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=2&sid=34902900-dd89-4319-bb9d-322090c8baca%40sessionmgr104&hid=112> adresinden erişildi.

- Kuhlthau, C. C. (1996). *Seeking meaning: A process approach to library and information services* (4. bs.). Norwood, NJ: Ablex.
- Küçükahmet, L. (1987). *Öğrencilerin çalışma alışkanlıkları ve tutumları: Üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Yayınları.
- Limberg, L. (1997). Information use for learning purposes. P. Vakkari., R. Savolainen ve B. Dervin. (Yay. Haz.), *Information seeking in context, 14-16 Ağust 1996* içinde (s. 275-289). United Kingdom: Taylor Graham.
- Makri, S. ve Warwick, C. (2010). Information for inspiration: Understanding architects' information seeking and use behaviors to inform design. *Journal of The American Society for Information Science and Technology*, 61(9), 1745-1770. doi: 10.1002/asi.21338
- Matusiak, K. K. (2006). Information seeking behaviour in digital image collections: A cognitive approach. *The Journal of Academic Librarianship*, 32(5), 479-488. <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0099133306000942?via%3Dihub> adresinden erişildi.
- Milburn, L-A. S. (1999). *"...Research on research": The application of attitude theory to research attitudes and behaviours of educators in landscape architecture* (Yüksek lisans tezi). ProQuest Dissertations and Theses Global veri tabanından erişildi. (UMI No. MQ43191)
- Önel, H. ve Ciravoğlu, A. (2002). Kurultayın teması ve genel mesaj. *Mimarlık ve eğitim kurultayı: Nasıl bir gelecek-nasıl bir mimarlık* içinde (s. 23-42). Ankara: TMMOB Mimarlar Odası Genel Merkezi ve İstanbul Büyükkent Şubesi.
- Öztürk, M. A. (2011). Confirmatory factor analysis of the educators' attitudes toward educational research scale. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 11(2), 737-747. <http://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ927375.pdf> adresinden erişildi.
- Papanastasiou, E. C. (2005). Factor structure of the 'attitudes towards research' scale. *Statistics Education Research Journal*, 4(1), 16-26. http://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/5977271/10.1.1.154.4738.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAIWOWYYGZ2Y53UL3A&Expires=1490435840&Signature=IQ0peXC6EYiC8fSTl%2BpdtPgMTEw%3D&response-content-disposition=inline%3B%20filename%3DA_FRAMEWORK_FOR_TEACHING_AND_ASSESSING_R.pdf adresinden erişildi.
- Peterson, J. W. (2008). *Networked generation youth's information seeking process: An examination of cognitive, affective, and physical information seeking behaviors and problem solving techniques* (Doktora tezi). ProQuest Dissertations and Theses Global veri tabanından erişildi. (UMI No. 304538787)
- Pinto, M. ve Sales, D. (2015). Uncovering information literacy's disciplinary differences through students' attitudes: An empirical study. *Journal of Librarianship and Information Science*, 47(3), 204-215. doi: 10.1177/0961000614532675
- Rosenberg, M. J. ve Hovland, C. I. (1966). Cognitive, affective, and behavioral components of attitudes (3. bs.). M. J. Rosenberg, C. I. Hovland, W. J. McGuire, R. P. Abelson and J. W. Brehm (Yay. Haz.), *Attitude organization and change: An analysis of consistency among attitude components* içinde (s. 1-14). New Haven and London: Yale University.
- Rouse, W. B ve Rouse, S. H. (1984). Human information seeking and design of information systems. *Information Processing and Management*, 20(1-2), 129-138. doi: 10.1016/0306-4573(84)90044-X

- Saracaloğlu, A. S. (2008). Lisansüstü öğrencilerin akademik güdülenme düzeyleri, araştırma kaygıları ve tutumları ile araştırma yeterlikleri arasındaki ilişki. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 179-208 <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/yyuefd/article/viewFile/5000055601/5000052905> adresinden erişildi.
- Saracaloğlu, A. S., Varol, S. R. ve Ercan, İ. E. (2005). Lisansüstü eğitim öğrencilerinin bilimsel araştırma kaygıları, araştırma ve istatistiğe yönelik tutumları ile araştırma yetenekleri arasındaki ilişki. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 187-199. <http://www.befjournal.com/index.php/dergi/article/viewArticle/68> adresinden erişildi.
- Senemoğlu, N. (2013). *Gelişim öğrenme ve öğretim: Kuramdan uygulamaya* (23. bs.). Ankara: Yargı Yayınevi.
- Schwarz, N. (2008). Attitude measurement. W. D. Crano ve R. Prislin (Yay. Haz.), *Attitudes and attitude change* içinde (s. 41-60). New York: Taylor & Francis.
- Taşdemir, M. ve Taşdemir, A. (2011). Öğretmen adaylarının bilimsel araştırmaları inceleme yeterlikleri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26, 344-353. <http://dergisosyalbil.selcuk.edu.tr/susbed/article/view/173> adresinden erişildi.
- Tavşancıl, E. (2010). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi* (4. bs.). Ankara: Nobel.
- Teymur, N. (1997). Bir mimarlık eğitimi kuramına doğru: Mimarlık eğitiminin bugünü için bir genel çerçeve önerisi. Y. Al ve N. Teymur (Derleyenler), *Mimarlık eğitimi ve...* içinde (s. 5-43). Ankara: TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi.
- Türkiye'de mimarlık 2011*. (2011). B. Tuna (Ed.), D. A. Canatay, N. M. Cengizkan ve Y. E. Gültekin (Yay. Haz.). Ankara: TMMOB Mimarlar Odası.
- Uzman, B. ve Baysen, E. (2012). Öğretmen adaylarının eğitim programlarına ilişkin tutum ve düşünceleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Özel Sayı 2, 200-211. <http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/649-published.pdf> adresinden erişildi.
- Ünal, C. (1981). *Genel tutumların veya değerlerin psikolojisi üzerine bir araştırma*. Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları.
- Yaşar, M. (2014). Bilimsel araştırma yöntemleri dersine yönelik tutum ölçeği geliştirme çalışması: Geçerlik ve güvenilirlik. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 109-129. http://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/40168884/Bilimsel_Arastirma_Yontemleri.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAIWOWYYGZ2Y53UL3A&Expires=1498317171&Signature=CEYUGNPeDN10bp5%2F5ilwCM6jnn8%3D&response-content-disposition=inline%3B%20filename%3DBilimsel_Arastirma_Yontemleri_Dersine_Yo.pdf adresinden erişildi.
- Zencir, M. B. (2007). *Güzel sanatlar alanındaki kullanıcıların bilgi gereksinimleri ve bilgi kullanım özellikleri: Hacettepe Üniversitesi örneği* (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden erişildi.